

A HÉT FILMJEI

HINTÓNJÁRÓ SZERELEM

A milyen rokonszenves ennek a filmnek elébe bocsátott rövid párszavas bevezetése (melynek erőteljes hangszíneben és ízes magyar hangfelépítésében a szerző előbeszédét véljük felismerni) — olyan kellemesen hat maga a filmjáték csaknem minden részlete. Felidézi annak a nyári napnak derűjét, amikor, mint egy másfél évvel ezelőtt az Irodalmi Újságban megjelent Urbán Ernő novellája, a *Hintónjáró szerelem*. Már maga ez a cím is valami friss ritmusa lendítette az olvasót. A „szerelem” addig ugyanis nem igen merészkedett új irodalmunk területére, művek címébe még kevésbé. Dehát az igazi író nem jár behúnytt szemmel az ifjú szerelmek virágos szegélyes — olykor tövises — útvesztőiben sem.

Urbán Ernő temperamentumánál és alapjában derűs életszemléleténél fogva új hangot ütött meg próza-irodalmunkban. Azóta a tilinkószerű más hangszerekkel megerősítve, hatalmas zenekarrá öblösödött — persze nem anélkül, hogy olykor ne bánson benne hol a hosszantartó „uniszónó”, hol a fűlértó disszonancia. De, mindent egybevetve bizonyos, hogy irodalmunk sok új színrel, hanggal gazdagodott és ideig-óráig tartó megtorpanások után is futja erejéből új meg új nekilendülésekre, továbbhaladásra, mindinkább táguló valóságsemeléttel egyre komolyabb és felelősségteljesebb feladatok vállalására.

Urbán Ernő sem maradt az együgyű és passzív Pecölő Vilmoska holdvilágos szerelmének rajzánál; a novella cselekményében harcias, életrelvő, önállóságra is képes leányzóvá fej-

lesztette, olyanná, akit nemcsak a szerelem bódulata, de a józan belátás is a szövetkezeti gazdálkodás mellé állít. Csakhogy amíg egy jó novella eljut odáig... hogy *ugyanolyan jó film* váljék belőle, ahhoz másfél esztendő sem sok. Elégdjünk meg azzal, hogy a Hintónjáró szerelem nézői így is önfelédten elszóraznak a film számtalan kedves, vidám jelenetén, az írói és rendezői ötletek kimeríthetetlen sokaságán, a szép hazai tájfelvételeken, a szereplők tehetséges játékán, az egész filmből áradó jókedvű, okos humoron, ami csak itt-ott (például a táncképek fölösleges elnyújtásában) válik erőltetetté.

Fónay Márta, akit Pecölőné ifiaszony szerepében a rendező — a szatirikus mondanivaló kedvéért — majdnem agyonra táncoltat, kitűnően személyesíti meg a hiú, magakeltető, de amellet naivul korlátolt — tehát nem sántánian gonosz — falusi „nagysága” mai változatát. Játéka mérték-tartó és lényének természetes, szinte öntudatlan humora izesíti. Maklár Zoltán, aki a kackiás menyecske papucsát gyümölcsészkedő Pecölő gazdát, Bihari József, aki a TSZCS lovainak, de még inkább a kollektív gazdaság becsületének, jóhírének inulatos őrizőjét alakítja — egyaránt pompás színészi teljesítményt adnak. Pécsi Sándornak jut a mindent eligazító és rendbehozó tudós agronómus professzor szerepe, aki nemcsak a szövetkezeti és egyéni gazdálkodás viszálját oldja meg, hanem a két ifjú szerelmeit is összehozza. Bánhid, Szemethy és még többen akik szintén a meglelt emberek, ita-lozásban is tapasztalt öregek többé-

kevésbé mulatságos alakjait formálják, mindannyian kitűnően élénkítik a kedélyes humorban bővelkedő jeleneteket. Ezek körül nincs is hiba. Inkább a fiatalok „harcterén” fenyegeti az őszinte érzelmek ábrázolását a hamisan ható érzéklőség, a régi népszínművekből ismert „dévajkodás” és „haragszom-rád” nem egy sablonja. Szirtes Ádám a kiváló és már gyakorlott színész inkább ki tudja kerülni ezeket a botlatokat, de a nagyobb fiatal és valóban bájos Medgyesi Máriának még meg kell tanulnia (vagy gondos tehetség-ápolással meg kell őt tanítani) hogy a filmvásznon még más is legyen, mint szép. Embernek is legyen vonzó és élettársul megkívánásra méltó, mert máskülönben a párja iránt is csöken a néző érdeklődése, sőt akaratlanul áttérődik a komikus „negatív” figurára, akit egyébként Sinkovics Imre kifogástalanul megjátszott.

Ugyancsak derék alakítás a Kiss Manyi, a közügyekben, szívügyekben egyaránt okosan tájékozódó „párttitkárné” — ahogyan a szövetkezeti tagság, sőt a filmszereplőket szellemesen karikírozó, ügyesen szemléltető „színpad” is nevezi. A felvételek helyenként megmutatkozó gyengeségeért nem egyedül Badal János felelős; ezúttal nyilván a mindenáron fényűző rendezés hozta létre a néha túlszűfolt és ezért keveset mondó képeket. Farkas Ferenc zenéje finoman vezeti be és helyesen, csak tisztas távolból kíséri a cselekményt. A közönség pedig kimondta véleményét erről a kedves, vidám, új magyar filmről: jól mulat rajta és nem is kell ezért restelkednie.

Lányi Sarolta

ÉRETTSÉGI BIZONYÍTVÁNY

Fiatlokról — fiataloknak szól a legújabb színes szovjet film, az *Érettségi bizonyítvány*. Kockáin a szovjet diákelet szívderítő élményei, ünnepei és hétköznapii elevenednek meg. Hőse Valentyin Lisztovszkij, a gyár főmérnökének érettségi előtt álló fia, tehetséges, sokszínű egyéniség, akit azonban megszállt a jótét, osztálytársai felett érzett szellemi fölénye, s beképzeltségében elszakad a közösségtől. Hanyagga, gögőssé válik, önként vállalt komszomol-kötelességét elhanyagolja, elbizakodottságában megsérti, elriasztja a tanári hivatástól az iskola legfiatalabb tanárnőjét, Natasa Jakovlevát. Társai csakhamar úgy érzik, csordultig telt a pohár Lisztovszkij vétkeivel. Fegyelmű elé állítják és kizárják a Komszomolból. A nézőnek már-már úgy tűnik, az elkövetett hibák — egy értékes jellem kiskiklása — végképp elzárták a fiú előtt azt az utat, amely visszavezet társaihoz. Az elhamarkodott ítéletet végül is a felsőbb komszomolszervek helyesbítik, s így Valentyin a sikerült érettségi után társaival együtt indul az egyetemi felvételi vizsgára...

A történet így dióhéjban keveset ad vissza a film lejegyzéséből, s nem derít fényt arra, hogy az eléggé szokványos cselekmény mögött a film alkotói — Geraszimov forgatókönyvíró és Lukasevics rendező — rendkívül lényeges erkölcsi és társadalmi

problémák felvetésére vállalkoztak. Lányomnak mondok és menyem értsen belőle — ok az ifjúsághoz szól, de nem egy ponton a felnőttek is okulhatnak belőle.

A film alkotói a többi között dicséretreméltó bátorsággal vetették fel a vezetőket, tekintélyes emberek, gyermekeire leselkedő morális veszélyeket. Lisztovszkij, aki úgy véli, csak egy szavába kerül, hogy apja autójával járja kirándulás után a hegy lábánál; hogy a gyár — ugyancsak édesapja szavára — felszerelje az iskola technikai körét; aki megszokta, hogy minden kívánsága azonnalomban teljesedjék — nehezebben érti meg a közösség követelő szavát, nehezebben veti alá magát a közösség fegyelmének. Hozzájárul ehhez a tehetség vélt előjoga is. Lisztovszkijnek nemcsak az intelligencia, de a beképzeltség is sugárik arcáról. Beszédes, büszke, szép szeme, mintha arra intené társait: „engem más fából faragtak, többet érek nálatok, s jaj annak, aki szárnyaim gúzsakötői”. Persze, valóban nem arról van szó. Nem értetünk egyet a Színház és Mozi bírálójával, aki szerint a Komszomolszervezet, a környezet megfakítja Valentyint, s típusfiatalt akar faragni belőle. Igaz, Valentyin egy ideig maga is így érzi, de lépésről lépésre, saját kárára rádöbben arra, hogy az önként vállalt, öntudatos fegyelem nem gúzsaköt, hanem szárnyat ad a közösség azzal, hogy megzabolazza,

egyben helyes útra is irányítja képességeit.

Más kérdés persze az, és ebben van a film másik érdeme, hogy Geraszimov, a szocialista humanizmus nevében bírálja is a fiatalok indokolatlan merevségét, elhamarkodott ítéletét. Féltreérthetetlenül elítéli Zsenyát, az egyébként példamutató Komszomoltitkár, aki mikor Valentyin hibát követ el, megtevéd — erkölcsi követelésekkel és frázisokkal takarózva cserbenhagyja barátját.

Gondolatgazdag, fordulatok, vidám filmnek indul az *Érettségi bizonyítvány*, kár, hogy a konfliktus kiélezésének drámai pillanataiban a lendület alábbhagy. Mégis, fogatékossággal ellenére is két kellemes órát szerez a nézőnek. Abban, hogy ez így van, a szerzőn és rendezőn kívül Lisztovszkij játszó Lenovojnak van legnagyobb része. Alakításában ott lobog az ifjú szerelem, a lelkesedés tüze, ott izzik a sértett ifjú keserősége — s közben mindvégig igazán fiatal, kamassz marad. A Lisztovszkij magyar hangját játszó Kálmán György mindvégig követni tudja a szovjet színész szárnyalását. Kettőjük alakítása még ott is meggyőzi a nézőt, ahol a forgatókönyv színvonala esik. Az operatőr, Seinyin, különösen a szovjet diákelet ünnepnapjainak, vidám képeinek bemutatásánál, a jelmezben és hegyezéses fényképezésénél adott sokat a film megérdemelt sikeréhez.

Földes Anna

TÍZ ÉVE

Tíz esztendő előtt a felszabadult város színházra éhes népének az első műsoros estét a Magyar Színházban tartották meg.

Fűtve nem volt, egymást melegítette a sok szorongó ember. Megkopaszta, díszétől megfosztva állt a színház. Nem volt búfé, nem volt ruhatár. Ruhatár hiába is lett volna, az emberek télikabátban ültek, sokan rongyosan, kopottan, úgy, ahogy a pincéből előbujtak. És mégis szebb volt ez a nézőtér, mint a legpompázatosabb díszelőadás. A felszabadult emberek boldog hevülete fűtötte és ragyogta be a termet. Amikor felment a függöny, az emberek egymásra néztek és sirtak, örömkönnöket ontottak.

Gobbi Hilda lépett a színpadra, sötétkéék szoknyában, szép fehér blúzban és szavalni kezdte Ady Endre versét:

Vörös jelek a Hadak útján:
Hunniában valami készül.
Rongyos hadak, roppant hadak
Sereglenek vigan, vitézül.
Máma Tűzország Magyarországa
Fagyott testét a láng befutja.
Csoda esett, Földre esett
Benépesült a Hadak útja.

Hálás csöndességben ült a tömeg a színházban. Csak percek múlva ocsudtak föl az emberek, s kezdtek taposni. Adyt ünnepeleék-e? — vagy a művésznőnek szól ez a meleg élmérés? Az arcok kipirultak, első sorban a Szabadságot ünnepeleék. A fásultságot elfűjték, éledni kezdtek az emberek, ébredni kezdett az élet.

Hohó, ez nem a vég volt, a reménytelen kétségbeesés hangulata, csak most kezdődik előlrol az egész nagy, az egész új élet.

Kint az utca már nem tűnt kietlennek!

Valaki belekiabálta a sötét estébe: Vörös jelek a Hadak útján: Hunniában valami készül.

Szóltak az ágyúk, a szép szavak szállni kezdtek, néhány ilyen hang és föltámadunk...

Egymásután nyíltak a színházak: elsőnek a Nemzeti Színház — a Magyarban. Első előadásul a Bánk bánt játszották. Csupa klasszikus darab: a Figaro házassága, Shaw Szent Johanna, Moliere, Szimonov: Orosz emberek-je, Gogol Revizora. A Nemzeti Színház Kamaraszínháza az Andrássy úton a „Tartuffe” és az „Özvegy Karnyóné” után két egyfelvonásost játszott. Az egyik a Medve, Csontos Gyula utolsó szereplésével, a másik a Dohányzás ártalmasságáról, Törzs Jenő felejthetetlen előadásában, szerepében szinte haldokolt az átéléstől. Rögtön utána Rachmanov híres színműve, a Viharos alkonyat került színpadra Major Tamás, Ladomerszky Margit és Peti Sándor előadásában.

A Madách Színházban a „Pionir” és az „Ak és az emberek” után a Ludas Matyi, majd Shaw Megtört szívű háza című kései műve és Shakespeare Tévedések vigjátéka volt műsoron.

A Vigszínház első előadásul Gorkij „Ejjeli menedékhegy” című remekművét hozta olyan előadásban, amilyen az akkori sok nehézség közepette lehetséges volt.

A bemutatónapján ment föl először a vasfüggöny, és előadás előtt néhány perccel még kalapáltak a színpadon. Két zenés vigjáték fejezte be a csonka szezon, délután fél 5 órakor kezdődött előadásban, az egyik a „Kis Katalin” című operettkeske. (Horváth Jenő muzsikájával), a másik a „Nebántsvirág” című operett, Hervé zenéjével és Németh Marika első föllépésével.

A Művész Színház első darabjai: Steinbeck: „Lement a hold” és Molnár Ferenc három egyfelvonásosa.

A színházakban általában bizonytalanság uralkodott, a darab választás terén, kivéve a Nemzeti Színházat, amely három helyen gondoskodott a közönség tanításáról, szórakoztatásáról.

Ezek voltak a felszabadult város színházainak első kezdő lépései. Ma, tíz év távlatából már csak emlék ez a kezdeti küzdelem. Emlék, de emlékeztető is a színházak dolgozóinak, vezetőinek, akik ma mindent megkapnak, amire színháznak, színjátszásnak csak szüksége lehet. Pazar kiállítású, sokszor túl pazar kiállítású előadások fejezték a tíz év előtti első lépések küzdelmeit. A mai színházvezetés gondja talán csak a darabok kiválasztására, az írók színpadra nevelésére összpontosul.

Jób Dániel

Nyolcvanegy film a Szovjet Film Ünnepe

1948 óta minden évben megrendezik a Szovjet Film Ünnepe. Ekkor kerülnek a mozielőadó közönség elé az év kiemelkedő szovjet filmjei és felújítottak azokat a nagysikerű szovjet filmeket, amelyek annyi felejthetetlen estén szereztek művészi élményt a nézőknek, segítették az ifjúság nevelését, példaképeket állítottak a magyar dolgozók elé a szocializmus építésében.

Az idei szovjet filmhétnek különös jelentőséget ad az, hogy a SZKP XIX. kongresszusának határozata után fokozott lendületet nyert szovjet filmgyártás új szakaszának első kiemelkedő filmjeit most mutatják be először Magyarországon. 1955-ben mintegy hatvan új film kerül a szovjet közönség elé. Ezek közül hatot láthatunk a március 10—23-ig tartó Szovjet Film Ünnepe. A hat új film mellett 75 régi, nagy sikert aratott filma köztást újítanak fel filmszínházaink.

A bemutatásra kerülő hat film közül a legnagyobb érdeklődésre a Kocsetov ismert regényéből készült Zsurbin család című film tarthat számot. Ez a film sikerrel valósítja meg a munkásszély életének hiteles ábrázolását. Rendezője I. Heific (aki többek között az emlékeztető Kormány tagja c. filmet is rendezte), szereplői a magyar közönség által

is jól ismert színészek: Borisz Andrejev, Lukjanov, Klara Lucsko, Kadcsonyikov stb. A 13-as számú ügynök című film Jarovszláv Galannak, a külföldi diverzánsok és kémek ellen harcoló nagy ukrán írónak állít méltó emléket. A film főszereplője Bondarcuk. „A bátorság iskolája” Arkagyij Gajdar: Iskola című önéletrajzi műve alapján készült. Egy fiatal fiú fejlődését mutatja be, aki partizánként harcol a Nagy Októberi Szocialista Forradalom idején. Csodálatos felvételeket látnak a közönség az Öserdő foglyai című izgalmas filmben, amely a bjelorusz öserdőkben játszódik. A film egyik gyermekfőszereplője az Első osztályosokból ismert Natasa Zasczipana. Mind a négy film magyarra van szinkronizálva. Rajtuk kívül két orosz nyelven beszélő film kerül még bemutatásra: a Modern kalózok című tengerészfilm és A tör című film, amelyben úttörők lepleznek le egy volt fehérgárdistát.

A Szovjet Film Ünnepe megnyitója március 9-én lesz Budapesten, amikor „A Zsurbin család”-ot mutatják be díszelőadás keretében. A továbbiak során matinékon ismeretlik a szovjet filmművészetet és több mozi előcsarnokában rendeznek képekkel illusztrált kiállítást a szovjet film fejlődésének útjáról.

Szikra könyvek a felszabadulásról

Hazánk felszabadulásának 10. évfordulójára több új könyvet ad ki a Szikra Könyvkiadó. Az évfordulóra megjelenő munkák egy része azt a hősi harcot tárja fel, melyet dolgozó népünk legjobbjai folytattak a náci- és nyilas rémuralom ellen, hazánk szabadságáért, függetlensége kivívásáért. A kiadványok másik csoportja a szovjet hadsereg felszabadító harcainak és a nemzeti újjászületés eseményeinek ismertetését és elemzését nyújtja az olvasónak.

Régi adósságot ró le a kiadó a magyarországi partizáncsoportok tevékenységét és harcait bemutató sorozat kiadásával. Az egyes csoportokról szóló színes és izgalmas könyveket a harcok részesei, az egykori partizánok írták. Az első között jelenik meg Fehér Lajos könyve a budapesti partizánok harcairól, majd ezt követi a miskolciak, újpestiek és a szovjet partizáncsoportokban harcoló magyarok hősi tetteiről szóló kötetek kiadása.

Az ország felszabadulásának és nemzeti újjászületésének történetével három kiadvány foglalkozik. A szovjet hadsereg magyarországi hadműveleteiről szóló könyv feleleveníti a tisztántúli hadműveleteket, a budapesti ostrom, a balatoni védelmi hadműveletek és a Magyarország teljes felszabadítását eredményező befejező hadműveletek katonai és hadászati eseményeit. Nemes Dezső új könyve Magyarország felszabadításának ismertetése mellett részletesen foglalkozik a Horthy-rendszer háborús fe-

lelősségének kérdésével, ismerteti a kommunista párt tevékenységét a második világháború idején, foglalja a partizáncsoportok tevékenységével, s történeti irodalmunkban először tárja fel az Ideiglenes Nemzetgyűlés tevékenységének adatait és tényeit.

Felszabadulásunk történetének alaposabb tanulmányozását segíti elő a felszabadulás és nemzeti újjászületés fontosabb eseményeit tükröző korabeli iratokat tartalmazó „Dokumentumkötet”.

„Az ezeréves jussért” címmel foglalta kötetbe a Szikra a Szabad Föld 1948. évi nagy pályázatán beérkezett pályaművek legjobbjait a földreformról.

A napokban megjelent Vas Zoltán „A fény felé” című műve is, melyben a szerző regényszerűen írja le a forradalmi szocialista ifjúság első világháború alatti tevékenységét, szerepét a Tanácsköztársaság idején, majd az ellenforradalmi rendszer első éveiben.

A második világháború idején mártírhalált halt hős kommunista lánynak, Braun Evának állít méltó emléket Kántor Zsuzsa Feledhetetlen ifjúság című könyve.

„Hősi harcok emlékei” címmel 50 régi munkásmozgalmi harcos visszaemlékezései jelennek meg. E kötetben egyszerű földmunkások, dolgozó parasztok, munkások és mozgalomban résztvevő régi harcosok szólnak meg, emléket állítva annak a hősi harcoknak, melyet a dolgozó nép legjobbjai vívtak saját felszabadulásukért.

(Folytatás az 1. oldalról.)

minap elhangzott szavai után semmi kétség sem maradt afelől, ki veszélyezteteti és ki védi meg a békét. Az atomháború propagálói gyűjtik Nyugat-Németországban ugyanazokat a hivatásszerű tömeggyilkosokat, akiket tíz évvel ezelőtt a Szovjet Hadsereg söpört ki fővárosunk területéről. Tudjuk, hogy a béke erős és a merénylet nem fog sikerülni. De azt is tudjuk, hogy csak minden békét akaró erő egyesítése vezethet teljes sikerre. Mi egyetlen magyar író sem tartunk olyan jelentéktelen erőnek, amelyről a békeharc lemondhatna. Ellenkezőleg: hisszük, hogy a mi körünkben még igen nagy kihasználatlan erőforrások vannak, amelyeket a béke megvédéséért harcba lehet és harcba fogunk állítani.

Tegyen tehát minden magyar író az öröme és a halálának ezen a szép ünnepén szent fogadalmat, hogy alkotó erőit, harci képességét mindig és minden körülmények között a haza és a béke szolgálatába állítja. Ezzel az elhatározással lépünk át azt a küszöböt, amelyen túl szabad életünk második évtizede vár reánk!

Molotov szovjet külügyminiszter